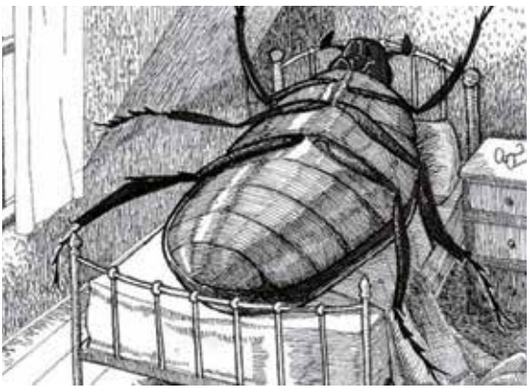
FELSEFE Sınıf-10

KONU SANAT YAPITLARININ VARLIK FELSEFESİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bir sanat eserini felsefi açıdan ele alırsak şu sorular gündeme gelir: "Sanat yapıtının (varlıkça) yapısı nedir?" veya "Sanatsal etkinliğin ortaya koyduğu bilgi neyin bilgisidir?" gibi sorular öncelik kazanır. Diğer insan etkinlikleriyle karşılaştırılırsa, sanatın işlevi -değeri ya da yeri sorusu yeni bir yanıt gerektirir, sanatta değerlendirme veya eleştirme etkinliğiyle ve sanatın etkisiyle ilgili sorular, sanat sorununa daha canlı bir ışık tutabilir.

Bir yazın yapıtının doğru değerlendirilmesi üç aşamadan geçer:

1.Yapıtı anlamak.

2.Yapıtı kendi alanında bir yere oturtmak.

3.Yapıtta gösterilen yaşantı ve eylem olanaklarının değerini ya da anlamını sormak.

Kafka'nın DÖNÜŞÜM öyküsü varlık felsefesi açısından değerlendirdiğimizde şu tespitleri yapabiliriz:

Kafka'nın yapıtlarında hep bir "Nasıl insan olunur?", "Nasıl insanca bir yaşam sürdürülür?" sorularının yanıtı aranmaktadır. Kafka bunu doğrudan dile getirmeyerek sanki okuyucuların değilleme üzerinden kendisini bulmasını beklemektedir. İnsan gibi yaşayamayışı hayvanlar üzerinden dile getirmek çok yadırganacak bir durum değildir elbette. Fakat hayvanların yaşayışı üzerinden anlatılan insanın insan gibi yaşayamayışı, gündelikliğinde insanın farkında dahi olmadan kendini tüketişi, onun tam anlamıyla bir adının bile olmadığı varoluşçu filozoflarda insan; bu dünyaya fırlatılmıştır. Bu romanda da Gregor Samsa kendini odasındaki yatakta bir böceğe dönüşmüş olarak bulur. Bu durum varoluş felsefesi açısından değerlendirilebilir.

Sonluluğu içerisinde insan, dünyaya fırlatılmışlığıyla yaşam yolunu yürümeye yazgılıdır. İnsan yürüdüğü yol boyunca kendisini bulur ve bu yürüyüşüyle kendisini ortaya çıkarır. Gregor'un böceğe dönüşmesi yürüdüğü yolda kendini, özünü seçimleriyle oluştururken kendisini bulmak yerine, insan benliğini kaybetmiştir.

Varoluşçu filozoflarda, insan sonsuzluk ve hiçlik arasında bir konumdadır. Kafka'nın bu yapıtında Gregor Samsa, insanın bu halinin somutlaşmış hali olarak karşımızda durmaktadır. Gregor Samsa artık kendini bilen bir böcektir.

SORULAR

1- Güzellik nesneldir; o, tinin görünüşler dünyasındaki açılımıdır. Görünüşleri kendine benzeten sanatçının ruhudur. Sanat; fikirleri, hayalleri çeşitli şekillerde çeşitli boyutlarda gerçekleştirme eylemidir.

Bu parçadan sanatla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Sadece maddi olanın yansımasıdır.

B) Ruhsal olanın görünüşler alemindeki yansımasıdır.

C) Varolanı orantılı ve ölçülü olarak yeniden üretmektir.

D) Fizyolojik bir arzunun doyurulmasıdır.

E) Akla değil duyulara ve hayal gücüne yöneliktir.

Cevap: B

2- Sanatçı nesneyi kendine göre yorumlar. Kendi hayal gücünü kullanarak onu adeta yeniden yaratır. O artık yeni ve biricik bir ürün ortaya koymuştur.

Parçada sanat eserinin hangi özelliğinden bahsedilmiştir?

A) Güzellik

B) Eleştirellik

C) Öznellik

D) Evrensellik

E) Somutluk

Cevap: C

3- Her insan gibi sanatçının da, bu dünyadaki yaşam serüveni sınırlıdır. Ancak sanatçı, arkasında özgün ve hayranlık uyandıran eserler bırakırsa bu sınırlılık onun için sınırsızlığa dönüşür. Böylece o, çağdan çağa, kuşaktan kuşağa varlığını sürdürür.

Parçada sanatçıların hangi özelliği vurgulanmaktadır?

A) Çıkar amacıyla eserlerini üretmeleri

B) Büyük eserlerini yaşlılık dönemlerinde vermeleri

C) Eserleriyle ölümsüzleşmeleri

D) İçinde yaşadıkları toplumu etkilemeleri

E) Eserlerini hayal gücüne dayandırmaları

Cevap: C